

تأثیر کارگاه روش تحقیق بر دانش پرستاران بالینی مراکز آموزشی درمانی استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۳

محمد ارشدی بستان آباد^۱، مرضیه عبدالعلی پور^{۲*}، الناز اصغری^۳، لیلا نظری^۴، نفیسه عبدالرحمانی^۵، کبری عابدینی^۶، لیلی ضیاءلامع^۷

^۱ دکترای پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران
^۲ کارشناس ارشد مراقبتهای ویژه نوزادان، کمیته تحقیق مدیریت پرستاری، مرکز آموزشی درمانی الزهرا (س)، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران
^۳ دانشجوی دکتری پرستاری، کمیته تحقیق اداره پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران

^۴ کارشناس پرستاری، کمیته تحقیق اداره پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران
^۵ کارشناس ارشد پرستاری، کمیته تحقیق اداره پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران

^۶ کارشناس ارشد پرستاری، کمیته تحقیق مدیریت پرستاری، مرکز آموزشی درمانی الزهرا (س)، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران
^۷ دانشجوی کارشناس ارشد پرستاری، کمیته تحقیق مدیریت پرستاری، مرکز آموزشی درمانی الزهرا (س)، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران

* نویسنده مسئول: مرضیه عبدالعلی پور، کارشناس ارشد مراقبتهای ویژه نوزادان، کمیته تحقیق مدیریت پرستاری، مرکز آموزشی درمانی الزهرا (س)، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران. ایمیل: m.abdolalipour80@gmail.com

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۱۰/۳۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۱۰/۲۲

چکیده

مقدمه: پرستاران به عنوان بزرگترین نیروی انسانی مراکز بهداشتی درمانی باید اقدامات خود را مبتنی بر شواهد انجام دهند، از این رو باید آگاهی زیادی از اصول روش تحقیق داشته باشند. با توجه به کم‌رنگ بودن امر پژوهش در میان پرستاران شاغل در بالین، لزوم توجه بیشتر به دانش و آموزش مداوم این جمعیت احساس می‌شود. این مطالعه با هدف تعیین تأثیر آموزش روش تحقیق مقدماتی بر دانش پرستاران بالینی شاغل در مراکز آموزشی درمانی دانشگاه علوم پزشکی در استان آذربایجان شرقی انجام شد.

روش کار: این مطالعه نیمه تجربی با شرکت ۹۰ نفر از پرستاران بالینی در دانشگاه علوم پزشکی تبریز و در سال ۱۳۹۳ انجام شد، افراد با استفاده از اسلاید، کار گروهی و پرسش و پاسخ در طول دو روز و مجموعاً ۱۲ ساعت آموزش دیدند. دانش افراد قبل و بعد از برگزاری دوره، با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته، که روایی و پایایی آن تأیید شده بود، سنجیده شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۷ و با آمار توصیفی و آزمون T زوجی تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: میانگین نمره دانش افراد قبل و بعد از برگزاری کارگاه تفاوت آماری معنی‌داری داشت و برگزاری کارگاه باعث افزایش دانش افراد شد. همچنین نمره دانش با میزان تحصیلات و جنس ارتباط آماری معنی‌دار داشت.

نتیجه‌گیری: آموزش روش تحقیق به شکل برگزاری کارگاه باعث افزایش دانش پرستاران می‌شود. با توجه به اهمیت عملکرد مبتنی در شواهد در بالین و از سویی دور بودن پرستاران از فعالیتهای پژوهشی، لزوم توجه بیشتر نسبت به آموزش مداوم و تأکید بر امر پژوهش در میان این جمعیت توصیه می‌شود.

واژگان کلیدی:

روش تحقیق

دانش

پرستار

آموزش

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

به نظر می‌رسد هیچگونه حرکت علمی و منطقی بدون پشتوانه تحقیقات امکانپذیر نباشد. تحقیق فعالیتی کاملاً ضروری، موجه و دارای بازده مثبت تلقی می‌شود زیرا مبنای نوآوری و زمینه ساز تحول و تکامل وسایل و ابزارهای تولید است. تعداد پژوهشگران، یکی از شاخصهای تعیین جایگاه

تلاش برای یافتن حقیقت از نیازهای فطری بشر می‌باشد. انسان در زندگی روزمره و در مسیر تکامل با سؤالات و ابهامات متعددی مواجه می‌شود که تمایل برای یافتن پاسخ مناسب به این سؤالات انسان را به فعالیت بیشتر وادار می‌کند ولی

پژوهش را یادآوری می‌کند (۳). Kauuppelo در این زمینه می‌نویسد "جهت افزایش رغبت پرستاران به انجام تحقیق و به کارگیری نتایج آن، باید بیشترین تلاش بر توسعه آموزش و متدولوژی تحقیق معطوف شود" (۱۴) و از سویی برای توسعه پژوهش در بین پرستاران ضروری است تا استراتژیهای جدیدتری به کار گرفته شود (۱۳) و ایجاد دانش، مهارت و نگرش مثبت در پرستاران نسبت به تحقیقات، نیازمند تأمین امکانات آموزشی است (۱۵). امروزه بیشتر آموزش‌های روش تحقیق به صورت کارگاه‌های چند روزه اجرا می‌شود ولی متأسفانه شواهد کافی مبنی بر اثربخشی این نوع آموزش روش تحقیق مقدماتی بر دانش پرستاران بالینی مراکز آموزشی وجود ندارد، از این رو این مطالعه با هدف تعیین تأثیر کارگاه روش تحقیق بر دانش پژوهشی پرستاران بالینی دانشگاه علوم پزشکی در استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۳ انجام شد.

روش کار

این مطالعه نیمه تجربی بر روی ۹۰ نفر از کارکنان گروه پرستاری دانشگاه علوم پزشکی استان آذربایجان شرقی- تبریز، در آذر ماه سال ۱۳۹۳ انجام شد، تمام بیمارستانها دولتی و وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تبریز و سایر شهرستانهای تابعه (بعضی آموزشی و بعضی غیر آموزشی) بودند. نمونه‌ها به روش تصادفی - طبقه‌ای انتخاب شدند، بطوریکه از بیمارستانهای کمتر از ۱۰۰ تخت، دو نفر و بیش از ۱۰۰ تخت، ۳ نفر به صورت تصادفی از بین علاقمندان به شرکت در کارگاه انتخاب شد، معیارهای ورود به مطالعه داشتن رضایت آگاهانه و حداقل مدرک کارشناسی و تکمیل پرسشنامه بود. اصول روش تحقیق مقدماتی به صورت سخنرانی، پرسش و پاسخ و کار عملی در گروههای کوچک در یک کارگاه دو روزه ۱۰ ساعته آموزش داده شد. ابزار مورد استفاده پرسشنامه محقق ساخته با ۲۳ سؤال بود که شامل دو بخش اطلاعات دموگرافیک با ۶ آیتم و سؤالات تخصصی مربوط به روش تحقیق با ۱۷ سؤال بود. سؤالات شامل حیطه "مبانی پژوهش" با ۴ سؤال، حیطه "ابزار پژوهش" با ۵ سؤال، حیطه "متدولوژی پژوهش" با ۵ سؤال و حیطه "آنالیز" با ۳ سؤال بود. سؤالات تخصصی به صورت چهار گزینه‌ای طراحی شده بود و هر سؤال فقط یک پاسخ صحیح داشت؛ در صورت پاسخ صحیح امتیاز یک و در صورت پاسخ اشتباه امتیاز صفر به فرد تعلق می‌گرفت و بدین

کشورها از نظر پژوهش به حساب می‌آید و آموزش روش تحقیق برای کارکنان علوم پزشکی مخصوصاً در کشورهای در حال توسعه ضروری است (۱). از طرفی تحقیق و پژوهش در رشته‌های علوم پزشکی، به دلیل اهمیتی که در زمینه شناسایی مشکلات و مسائل بهداشتی و ارائه راه حل مناسب جهت از میان برداشتن مشکلات مربوط به سلامت جامعه دارد، از اهمیت بسزایی برخوردار است (۲). شاغلین رشته‌های مامایی و پرستاری نیز مانند سایر رشته‌ها برای پیشرفت، نیازمند عمل بر پایه تحقیق هستند تا یافته‌های حاصل از تحقیق را در تصمیم‌گیری‌های آگاهانه، اعمال بالینی و تعامل با بیماران به کار گیرند (۳). Myles محقق کانادایی معتقد است که انجام تحقیق توسط پرستاران و سایر پرسنل بالینی موجب کاهش هزینه‌ها می‌شود (۴). از سویی در سالهای اخیر مراقبت مبتنی بر شواهد، در کانون توجه صاحب‌نظران و دست‌اندرکاران در مراکز دانشگاهی و بیمارستانها بوده است، مراقبت مبتنی بر شواهد عبارت است از بکار بردن نتایج بهترین تحقیقات همراه با دانش، تخصص، تجارب بالینی همراه با توجه به ارزشهای بیمار (۵) عملکرد مبتنی بر مدارک و شواهد علمی در میان جمعیت پرستاران، باعث اتخاذ تصمیمات بهتر و ارائه مراقبتهای با کیفیت بالاتر شده است و در نتیجه، اثربخشی بهتری برای سازمان و بیمار داشته و از میزان هزینه‌ها و مدت زمان بستری بیماران کاسته شده است (۶، ۷). مطالعات موید این مطالب است که این پرستاران با اعتماد به نفس بیشتر، از نظر حرفه‌ای، بهتر پاسخگوی مددجو بوده و هویت حرفه‌ای مستحکم‌تری داشته‌اند (۷)، (۸)، از این رو در سالهای اخیر سیاستگذاران نظام سلامت، بر مراقبت مبتنی بر شواهد پرستاران به عنوان راهی برای ارتقای استانداردهای مراقبت و اعتلای خدمات سلامت، تأکید داشته‌اند (۹، ۱۰).

با وجود مزایای فراوان تحقیق برای پرستاران (۱۱)، (۱۲)، مطالعات نشان می‌دهد که تحقیق در میان جمعیت پرستاران و پرسنل بالین کم‌رنگ بوده و علاقه آنها برای مشارکت در امر پژوهش در حد متوسط بود (۱۳). Kauuppelo معتقد است که یکی از دلایل عدم پرداختن به تحقیق، پس از پایان تحصیل و شروع به کار بالینی، عدم آشنایی با روش تحقیق، نوشتن پروپوزال و ارائه نتایج آن می‌باشد (۱۴). مطالعات نشان می‌دهد که با گذشت زمان از فارغ التحصیلی و دوری از فعالیتهای پژوهشی، میزان تحقیق در افراد شاغل در بالین کم می‌شود که لزوم توجه بیشتر به بروز رسانی دانش کارکنان بیمارستانی، آموزش مداوم و تأکید بر امر

گرفت. در این میان ۸۱ نفر در زمان انجام آزمون در محل حضور داشته و اقدام به تکمیل پرسشنامه کردند. در مرحله بعدی و بعد از آموزش، در پایان روز دوم کارگاه پس آزمون برگزار گردید که از میان ۸۵ نفر افرادی که سؤالات در اختیار آنان قرار گرفته بود، ۹ نفر به علت عدم تکمیل پیش آزمون، ۵ نفر به علت تکمیل ناقص

ترتیب کل امتیاز پرسشنامه ۱۷-۰ بود. کسب نمره ۶-۰ به منزله دانش ضعیف، ۱۲-۷ دانش متوسط و ۱۷-۱۳ دانش خوب در نظر گرفته شد. پرسشنامه توسط ۱۰ نفر از اساتید و اعضای کمیته تحقیق اداره پرستاری دانشگاه علوم پزشکی تبریز که دارای مدرک دکتری یا کارشناسی ارشد پرستاری و مامایی بوده و صاحب نظر در امر تحقیق بودند به صورت روایی محتوایی و صوری بررسی شد و اصلاحات لازم به عمل آمد. پایایی آن نیز با استفاده از روش کودر ریچاردسون تأیید شد. ابتدای کارگاه پرسشنامه در قالب پیش آزمون در اختیار شرکت کنندگان قرار گرفت و پس از پاسخدهی، جمع آوری شد. سپس آموزش افراد با همکاری گروه مدرسین که جزو پژوهشگران برتر رشته پرستاری و مامایی بودند، شروع شد. کارگاه با به چالش کشیدن افراد و پرسش و پاسخ برگزار گردید. جهت تسهیل در انجام کار گروهی، بعد از اتمام هر مبحث از کارگاه، افراد حاضر در کارگاه به گروه‌های ۳ و ۴ نفری تقسیم‌بندی شدند. کار گروهی تحت نظارت و راهنمایی مدرسین ساماندهی می‌شد. سپس از هر گروه یک نماینده انتخاب شده و از کار گروهی انجام یافته گزارشی اجمالی ارائه می‌داد. بعد از اتمام قسمت آموزش و جمع بندی مطالب توسط دبیر علمی و برطرف کردن موارد مبهم، پرسشنامه‌ها در قالب پس آزمون در اختیار افراد قرار گرفته و تکمیل شد. جزئیات مطالب ارائه شده در کارگاه دو روزه در جداول ۱ و ۲ به تفصیل آمده است.

در نمونه گیری طبقه‌ای به تناسب جمعیت هر یک از طبقات نمونه‌های مورد نیاز انتخاب می‌گردند. بیمارستان‌های تابعه دانشگاه علوم پزشکی تبریز شامل ۳۱ بیمارستان آموزشی و غیرآموزشی است که از هر کدام از ۱۵ بیمارستان بالای ۱۰۰ تخت ۳ نفر و از ۱۶ بیمارستان زیر ۱۰۰ تخت هر کدام ۲ نفر انتخاب شدند. به دلیل اینکه ۳ بیمارستان بالای ۲۰۰ تخت و یک بیمارستان بالای ۴۰۰ تخت نیز وجود داشت بر حسب هر ۱۰۰ تخت اضافی تعداد نمونه‌های بیشتری انتخاب گردیدند و از علاقمندان به شرکت در کارگاه در داخل هر بیمارستان به صورت تصادفی تعداد نفرات مورد نیاز انتخاب شده و در مجموع ۹۰ نفر وارد مطالعه شدند. لازم به ذکر است که از تمام ۹۰ نفر افراد علاقمند شرکت کننده در کارگاه، رضایت آگاهانه جهت شرکت در مطالعه اخذ شد. پرسشنامه‌ها بی‌نام بود. روز اول ابتدا پرسشنامه سؤالات پیش آزمون در اختیار آنان قرار

جدول ۱: برنامه روز اول کارگاه روش تحقیق - دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال ۱۳۹۳

عنوان	ساعت
تلاوت قران و سرود ملی جمهوری اسلامی ایران	۰۸:۱۰-۰۸:۰۰
بیان اهداف کارگاه و انجام پیش آزمون	۰۸:۲۰-۰۸:۱۰
مقدمه‌ای بر پژوهش پرستاری و تعیین اولویتهای پژوهشی	۰۸:۵۰-۰۸:۲۰
انتخاب عنوان و نگارش بیان مسئله	۰۹:۱۰-۰۸:۵۰
کار گروهی	۰۹:۲۰-۰۹:۱۰
پذیرایی	۱۰:۳۰-۱۰:۲۰
گزارش کار گروهی	۱۱:۳۰-۱۰:۳۰
بیان اهداف، سؤالات، پیش فرض	۱۱:۱۵-۱۱:۳۰
فرضیات، محاسبه حجم نمونه	۱۲:۰۰-۱۱:۳۰
نمونه گیری - معیارهای ورود و خروج	۱۲:۳۰-۱۲:۰۰
انواع متغیرها (کمی، کیفی، مستقل، وابسته، اسمی، رتبه‌ای،...)	۱۳:۳۰-۱۳:۰۰
کار گروهی و گزارش	۱۳:۵۰-۱۳:۰۰
جمع بندی مطالب روز اول	۱۴:۰۰-۱۳:۵۰

جدول ۲: برنامه روز دوم کارگاه روش تحقیق - دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال ۱۳۹۳

عنوان	ساعت
تلاوت قران	۰۸:۱۰-۰۸:۰۰
جمع بندی مطالب روز اول	۰۸:۲۰-۰۸:۱۰
ابزار جمع آوری اطلاعات ونحوه تنظیم پرسشنامه	۰۸:۳۰-۰۸:۲۰
روایی و پایایی ابزار مطالعه	۰۸:۴۰-۰۸:۳۰
کار گروهی	۰۹:۵۰-۰۹:۴۰
پذیرایی	۱۰:۰۰-۰۹:۵۰
گزارش کار گروهی	۱۰:۴۵-۱۰:۰۰
محدودیت‌های پژوهش، اخلاق در پژوهش	۱۱:۰۰-۱۰:۴۵
کدگذاری و تجزیه و تحلیل داده‌ها	۱۱:۱۵-۱۱:۰۰
کار گروهی و گزارش	۱۳:۴۵-۱۱:۱۵
جمع بندی مطالب روز دوم	۱۴:۰۰-۱۳:۴۵

یافته‌ها

در این مطالعه ۵/۹۵ درصد از شرکت کنندگان مؤنث بودند، میانگین سنی $۷/۶۶ \pm ۳۷/۵۴$ سال با دامنه بین ۲۳-۵۴ سال داشتند. میانگین سابقه کاری افراد $۷/۸۹ \pm ۱۳/۸۶$ سال با دامنه ۱-۲۹ سال بود. ۸۷/۳ درصد افراد مدرک کارشناسی و ۱۲/۷ درصد افراد مدرک کارشناسی ارشد داشتند. در ارزیابی پیش آزمون نمره دانش $۸/۵$ درصد افراد در سطح خوب، $۷۳/۲$ درصد در سطح متوسط و نمره دانش $۱۸/۳$ درصد افراد در سطح ضعیف بود در حالیکه در پس آزمون این نسبتها به $۶۲/۲$ ، $۳۵/۲$ و $۸/۱$ درصد به ترتیب در سطح خوب، متوسط و ضعیف تغییر یافت. بین نمره دانش با سن و سابقه کاری ارتباط آماری معنی داری یافت نشد. آزمون t مستقل نشان داد که ارتباط معنی داری بین دانش افراد با مدرک کارشناسی ارشد نسبت به دانش افراد با مدرک کارشناسی در قبل از برگزاری دوره آموزشی وجود دارد ($P < ۰/۰۵$). ولی بعد از برگزاری دوره این نسبت معنی دار نبود و نمره افراد با مدرک کارشناسی افزایش یافته بود (جداول ۳ و ۴).

از مطالعه کنار گذاشته شدند و ۵ نفر زودتر از موعد کارگاه را ترک کردند و در نهایت آنالیز آماری بر روی ۷۱ نفری که هم پیش آزمون و هم پس آزمون تکمیل کرده بودند، انجام شد. داده‌های حاصل از پرسشنامه در نرم افزار SPSS نسخه ۱۷ وارد شد و نرمال بودن آنها در ابتدا با آزمون کولموگوروف اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفت و سپس با آمار توصیفی و آزمونهای پارامتریک (آزمون t زوجی برای مقایسه نمرات قبل و بعد مداخله، آزمون t مستقل برای بررسی نمرات گروههای مختلف و ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی میزان همبستگی بین نمرات دانش با مشخصات فردی اجتماعی) داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. مطالعه پس از کسب مجوز تخصیص امتیاز از اداره آموزش مداوم جامعه پزشکی کشور (شماره ۱۴۶۷۵۴)، مجوز کتبی کمیته تحقیق دانشگاه علوم پزشکی تبریز به شماره ۵/۸۷۸۷۳ و همکاری سازمان نظام پرستاری با اخذ رضایت آگاهانه از افراد تحت مطالعه در کارگاه به سال ۱۳۹۳ انجام شد.

جدول ۳: مقایسه میانگین نمرات پرستاران بالینی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال ۱۳۹۳-دانش قبل و بعد از آموزش در گروه‌ها و در حیطه‌های مختلف دانش

P	df	t	فاصله اطمینان		نمره دانش	حیطه‌ها و دامنه نمرات
			حد بالا	حد پایین		
۰/۰۰۱	۷۰	-۱۱/۶۱	-۶/۵۱	-۴/۶۰	$۷/۶۹ \pm ۲/۹۴$	نمره کل، ۱۷-۰
						قبل
۰/۰۰۱	۷۰	-۱۱/۵۴	-۲/۳۲	-۱/۶۳	$۱۳/۲۵ \pm ۲/۸۴$	حیطه ابزار تحقیق، ۵-۰
						قبل
۰/۰۰۱	۷۰	-۱۱/۵۴	-۲/۳۲	-۱/۶۳	$۲/۰۲ \pm ۱/۱۵$	حیطه متدلوژی تحقیق، ۵-۰
						قبل
۰/۰۰۱	۷۰	-۷/۵۰	-۱/۸۳	-۱/۰۶	$۴ \pm ۰/۹۰$	حیطه مبنای پژوهش، ۴-۰
						قبل
۰/۰۰۱	۷۰	-۵/۸۴	-۱/۲۷	-۰/۶۲	$۲/۷۴ \pm ۱/۱۷$	حیطه آنالیز در روش تحقیق، ۳-۰
						قبل
۰/۰۰۱	۷۰	-۵/۸۴	-۱/۲۷	-۰/۶۲	$۴/۱۹ \pm ۰/۹۳$	حیطه مبنای پژوهش، ۴-۰
						قبل
۰/۰۰۱	۷۰	-۸/۶۰	-۱/۶۱	-۱/۰۰	$۱/۷۴ \pm ۰/۸۷$	حیطه آنالیز در روش تحقیق، ۳-۰
						قبل
۰/۰۰۱	۷۰	-۸/۶۰	-۱/۶۱	-۱/۰۰	$۲/۶۹ \pm ۱/۰۱$	حیطه آنالیز در روش تحقیق، ۳-۰
						قبل
۰/۰۰۱	۷۰	-۸/۶۰	-۱/۶۱	-۱/۰۰	$۱/۰۴ \pm ۰/۹۹$	حیطه آنالیز در روش تحقیق، ۳-۰
						قبل
۰/۰۰۱	۷۰	-۸/۶۰	-۱/۶۱	-۱/۰۰	$۲/۳۵ \pm ۰/۸۹$	حیطه آنالیز در روش تحقیق، ۳-۰
						بعد

داده‌ها در جدول به صورت میانگین \pm انحراف معیار آمده است.

جدول ۴: مقایسه نمره دانش پرستاران بالینی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال ۱۳۹۳ بر اساس مشخصات دموگرافیکی			
متغیرها	میانگین انحراف معیار \pm نمره دانش	فاصله اطمینان ۹۵%	سطح معنی داری
		حد بالا	حد پایین
جنسیت			
قبل		۰/۰۳	-۲/۵۸
زن	۷/۷۵ \pm ۲/۹۹		۰/۰۵
مرد	۶/۴۷ \pm ۰/۷۰		
بعد		۱/۴۸	۰/۰۳
زن	۱۳/۲۲ \pm ۲/۸۹		
مرد	۱۴ \pm ۰/۰		
مدرک تحصیلی			
قبل		-۲/۴۸	-۶/۱۵
کارشناسی	۷/۱۴ \pm ۲/۶۲		۰/۰۰۱
کارشناسی ارشد	۱۱/۴۶ \pm ۲/۲۸		
بعد		۳/۱۸	-۱/۸۳
کارشناسی	۱۳/۳۳ \pm ۲/۸۰		۰/۵۱
کارشناسی ارشد	۱۲/۶۶ \pm ۳/۲۰		

داده ها در جدول به صورت میانگین \pm انحراف معیار آمده است.

بحث

(۱۷) و این امر، با توجه به اهمیت عملکرد مبتنی بر شواهد در پرستاری، ضرورت آموزش دوره‌ای روش تحقیق بخصوص به صورت عملی را نشان می‌دهد. در مطالعه حاضر پس از آموزش میانگین نمرات ۶۲ درصد افراد به وضعیت خوب تغییر یافت که در مقایسه با مطالعه مشابه (۱۶)، (۴۱ درصد دارای دانش متوسط تا مطلوب و ۵۹ درصد افراد با دانش نامطلوب) بهتر به نظر می‌رسد. البته در مورد اثربخشی کارگاه آموزشی بر میزان دانش افراد در مطالعات مختلف، به صورت متفاوت بحث شده است، به طوریکه این یافته از دو جنبه قابل ارزیابی است: اول اینکه طبق یافته این مطالعه و مطالعات قبلی با استفاده از کارگاه‌های آموزشی می‌توان علم و آگاهی پرستاران در حیطه تحقیق و پژوهش را افزایش داد، بنابراین برگزاری این کارگاه‌ها اکیداً توصیه می‌شود. نکته دوم این است که بررسی میزان دانش بلافاصله پس از آموزش با شک و تردید روبه‌رو است. چرا که بررسی بلافاصله حافظه کوتاه مدت افراد را بررسی می‌کند، درحالی‌که انتظار می‌رود پرستاران علم یادگرفته را در حافظه طولانی مدت خود حفظ کنند تا بتوانند در طی سالهای آتی از آن استفاده نمایند؛ به عبارتی دیگر ارزیابی مجدد پرستاران پس از گذشت مدت زمانی از این کارگاه می‌تواند میزان دانش

این مطالعه با هدف تعیین تأثیر آموزش روش تحقیق مقدماتی بر دانش پرستاران بالینی انجام شد، متأسفانه درباره تأثیر آموزش روش تحقیق بر آگاهی کارکنان شاغل در بیمارستان و همچنین حیطه‌های مورد بررسی در روش تحقیق مقدماتی، مطالعات محدودی در ایران و دنیا صورت گرفته است، لذا تعمیم و تفسیر یافته‌های این مطالعه با احتیاط صورت می‌پذیرد. طبق یافته‌ها فقط دانش ۸/۵٪ پرستاران از روش تحقیق در حد خوب و دانش اکثر پرستاران (۷۳/۲ درصد) در حد متوسط بود؛ مشابه این نتیجه در مطالعه محمدی و همکاران (۱۶) بدست آمد، بطوریکه دانش افراد آموزش ندیده ۲۱ درصد متوسط تا مطلوب و ۷۹ درصد نامطلوب گزارش شد. با توجه به اینکه واحد درسی روش تحقیق در سالهای اخیر به طرح درسی پرستاران اضافه شده است، انتظار می‌رفت تا میزان دانش اولیه افراد بیش از این گزارش شود. به عبارتی حداقل انتظار می‌رفت تا دانش پرستاران کم سابقه تر بیش از دیگران باشد، درحالی‌که بین سابقه کاری با میزان دانش ارتباط معنی داری مشاهده نشد. بر اساس مطالعات، چنانچه افراد علوم کاربردی خود را به صورت تجربی به کار نگیرند با گذشت زمان آن علم و مهارت را فراموش می‌کنند

پایه افراد با تحصیلات کارشناسی ارشد به دنبال انجام دادن پایان نامه باشد. بر این اساس و با توجه به اینکه اکثر افرادی که در بالین و در تماس نزدیک با بیمار کار می‌کنند دارای تحصیلات کارشناسی هستند و از طرفی این افراد جزو مهمترین گروهی هستند که باید بتوانند مبتنی بر شواهد عینی و واقعی کار کنند، گنجاندن واحد درسی پایان نامه برای دانشجویان کارشناسی نیز مفید به نظر می‌رسد.

نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر نشانگر تأثیر آموزش روش تحقیق به صورت برگزاری کارگاه بر دانش پرستاران بالینی بود. افزایش دانش پرستاران کارشناسی به دنبال برگزاری کارگاه و بالا بودن دانش اولیه کارشناسان ارشد در این حیطه از یافته‌های دیگر بود، لذا به نظر می‌رسد که گنجاندن واحد درسی پایان نامه برای دوره کارشناسی، برگزاری مداوم کارگاه‌های روش تحقیق در قالب آموزش ضمن خدمت، تشکیل و تقویت کمیته‌های پژوهش پرستاری در مراکز درمانی و استفاده از خط مشی‌های تشویقی برای ایجاد فرصت حضور پرستاران در تحقیقات بالینی مفید خواهد بود، کم بودن تعداد افراد مذکور نسبت به افراد مؤنث از محدودیتهای این مطالعه بود، همچنین در برگزاری کارگاه محدودیت زمانی وجود داشت و پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی، فرایند آموزش کارکنان بالینی در مدت زمانی بیشتر از این انجام شود تا شرکت کنندگان بتوانند در تمامی مباحث مخصوصاً مباحث اولیه پژوهش آموزش دیده و به راحتی به انجام کار عملی در زمینه نوشتن مقدمه، بیان مسئله، اهداف، فرضیات و متدولوژی عنوان فرضی و همچنین تبادل نظر با مدرسین بپردازند.

سپاسگزاری

محققان در این مطالعه از همکاری سازمان نظام پرستاری تبریز، اداره پرستاری معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی تبریز، مرکز آموزش مداوم دانشگاه علوم پزشکی تبریز، کارکنان و مدیریت پرستاری بیمارستان الزهرا (س) نهایت تشکر و قدردانی را دارند. همچنین از پرستاران شرکت کننده در کارگاه که با حوصله و انگیزه بسیار بالا محققین را یاری رساندند، تقدیر ویژه به عمل می‌آید.

کسب شده واقعی و کاربردی را نشان دهد (۱۸). در این مطالعه آموزش روش تحقیق مقدماتی بر افزایش دانش افراد تأثیر معنی‌داری داشت، در مطالعه حسینی نسب و همکاران نیز برگزاری کارگاه روش تحقیق تأثیر معنی‌داری بر دانش افراد گذاشته بود (۳). در تحقیقی که بر روی ۶۱ پایان نامه دانشجوی پزشکی در لرستان انجام شده بود نیز اثر شرکت در کارگاه‌ها بر روی کیفیت تدوین و اجرای پایان‌نامه در قبل و بعد از اجرای کارگاه معنی‌دار گزارش شده است (۱۹). مطالعات نشان داده است که عوامل زیادی می‌توانند بر میزان یادگیری افراد بزرگسال در کلاس‌های آموزشی تأثیرگذار باشد و افزایش قابل ملاحظه دانش شرکت کنندگان می‌تواند ناشی از کار عملی در قالب گروه‌های کوچک و نظارت مستقیم کارها توسط مدرس (۲۰)، ایجاد جو صمیمانه در کارگاه (۲۱) و مواردی از این قبیل باشد.

افراد شرکت کننده بالاترین نمره را در حیطه متدولوژی کسب کرده بودند؛ این نکته نشان می‌دهد که افراد تا حدودی دانش اولیه اجرایی را دارند، بر عکس در حیطه مبانی پژوهش، شاهد کمترین تأثیر بر دانش افراد بودیم، در حالی که در مطالعه فلاح و همکاران (۲۲) عکس این یافته مطرح شده است، بنابراین به نظر می‌رسد در دوره‌های آموزشی مشابه، تغییر رویه آموزش با تمرکز بیشتر روی مبانی، طراحی و مواردی از این قبیل می‌تواند کارگاه‌ها را پربارتر نماید. در مطالعه حاضر ارتباطی بین نمره آگاهی با مشخصات دموگرافیک از جمله سن و سابقه یافت نشد که مطالعه محمدی و همکاران (۱۶) نیز در این زمینه به نتیجه مشابهی دست یافته‌اند. در بررسی ارتباط بین جنس و نمره آگاهی، نمره افراد مذکر به طور معنی‌دار بیشتر از نمره افراد مؤنث بود، این یافته را می‌توان به توانایی بیشتر مردان در یادگیری علوم مهارتی نسبت داد (۲۳)، ولی این امر باید با احتیاط فراوان صورت بگیرد چراکه تعداد آقایان شرکت کننده در کارگاه بسیار کمتر از خانمها بود.

معنی‌دار بودن ارتباط بین میزان آگاهی و تحصیلات افراد در قبل از برگزاری کارگاه (به صورت بالا بودن نمره افراد با مدرک کارشناسی ارشد) و بر عکس عدم معنی‌داری آن در دوره پس آزمون، می‌تواند نشانگر تأثیر آموزش کارگاه بر دانش افراد با مدرک کارشناسی و یا بالا بودن دانش

REFERENCES

- de Oliveira NA, Luz MR, Saraiva RM, Alves LA. Student views of research training programmes in medical schools. *Med Educ.* 2011;45(7):748-55. DOI: [10.1111/j.1365-2923.2011.03986.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2923.2011.03986.x) PMID: [21649708](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21649708/)
- Salem Safi R, Ashrafrezaei N, Moshiri Z, Shaykhi N. [Study of views of faculty members about research barriers in Urmea university of medical sciences]. *J Facul Nurs Midwif Urmea Uni.* 2009;7(3):142-50.
- Hosseinasab A, Shahraki KA, Noohi E, Kamali M. [The barriers of research from the view point of nurses and midwives working at Shiraz teaching hospitals, in 2009]. *J Health Develop.* 2013;2(2):149-56.
- Myles B. Why tenure is indispensable: Washington DC: Chronicle of Higher Education; 1999 [updated 2016; cited 2016]. Available from: <http://chronicle.com/section/Home/433>.
- Buyse V, Winton PJ, Rous B, Epstein DJ, Lim CI. Evidence-based practice. *Zero Three.* 2012;32(2):25-9.
- McKenna HP, Ashton S, Keeney S. Barriers to evidence-based practice in primary care. *J Adv Nurs.* 2004;45(2):178-89. PMID: [14706003](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/14706003/)
- Adib-Hajbaghery M. Factors facilitating and inhibiting evidence-based nursing in Iran. *J Adv Nurs.* 2007;58(6):566-75. DOI: [10.1111/j.1365-2648.2007.04253.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04253.x) PMID: [17442028](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17442028/)
- Dawes MG. On the need for evidence-based general and family practice. *Evid Base Med.* 1996;1(3):68-9.
- O'Donnell CA. Attitudes and knowledge of primary care professionals towards evidence-based practice: a postal survey. *J Eval Clin Pract.* 2004;10(2):197-205. DOI: [10.1111/j.1365-2753.2003.00458.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2753.2003.00458.x) PMID: [15189386](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15189386/)
- Gibbs CL, Lowton K. The role of the clinical research nurse. *Nurs Stand.* 2012;26(27):37-40. DOI: [10.7748/ns.2012.03.26.27.37.c8986](https://doi.org/10.7748/ns.2012.03.26.27.37.c8986) PMID: [22482174](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22482174/)
- MacArthur J, Hill G, Callister D. Professional issues associated with the clinical research nurse role. *Nurs Stand.* 2014;29(14):37-43. DOI: [10.7748/ns.29.14.37.e9216](https://doi.org/10.7748/ns.29.14.37.e9216) PMID: [25467360](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25467360/)
- Hardicre J. An exploration of the role of the research nurse and its impact. *Br J Nurs.* 2013;22(3):168-9. DOI: [10.12968/bjon.2013.22.5.168](https://doi.org/10.12968/bjon.2013.22.5.168) PMID: [23411825](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23411825/)
- Kerr D, Woodruff I, Kelly A-M. Clinical nursing research: nurses' attitudes and activity. *Collegian.* 2004;11(2):17-21.
- Kuuppelomaki M, Tuomi J. Finnish nurses' views on their research activities. *J Clin Nurs.* 2003;12(4):589-600. PMID: [12790873](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12790873/)
- Latifi S, Khalilpoor A, Rabii O, Amani N. [Barriers to using research results among clinical nurses]. *J Mazandaran Uni Med Sci.* 2008;21(3):125-32.
- Mohammadi SF, Mohammadi SM, Majdzadeh SR. [Research methods workshops and research productivity]. *Homay-e-Salamat.* 2010;7(1):32-5.
- Hope A, Garside J, Prescott S. Rethinking theory and practice: pre-registration student nurses experiences of simulation teaching and learning in the acquisition of clinical skills in preparation for practice. *Nurse Educ Today.* 2011;31(7):711-5. DOI: [10.1016/j.nedt.2010.12.011](https://doi.org/10.1016/j.nedt.2010.12.011) PMID: [21237536](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21237536/)
- McDonald ME. The nurse educator's guide to assessing learning outcomes. 3rd ed: Jones & Bartlett Publishers; 2013.
- Kazemi Motlagh AM, Yeganeh R, Tarhani F, Maknali M. [The structure of research dissertations in Lorestan University of Medical Sciences and the effect of research methodology workshops]. *J Med Edu.* 2003;4(1):172-80.
- Pitt R, Narayanasamy A, Plant N. An evaluation of teaching and learning accountable practice in nurse education. *J Furth Higher Edu.* 2016;40(5):1-18.
- Chuan OL, Barnett T. Student, tutor and staff nurse perceptions of the clinical learning environment. *Nurse Educ Pract.* 2012;12(4):192-7. DOI: [10.1016/j.nepr.2012.01.003](https://doi.org/10.1016/j.nepr.2012.01.003) PMID: [22277167](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22277167/)
- Fallah MHB, Joneydi Fafari A, Shamsaii F, Bashirian S. [Knowledge, attitudes and research abilities of graduates in Professional doctorate, Medicine and Dentistry of Hamedan University of Medical Sciences]. *Iran J Med Edu.* 2005;5(2):129-38.
- Diprete TA, Jennings JL. Social and behavioral skills and the gender gap in early educational achievement. *Soc Sci Res.* 2012;41(1):1-15. DOI: [10.1016/j.ssresearch.2011.09.001](https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2011.09.001) PMID: [23017693](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23017693/)

Effect of Research Workshop on Knowledge of Clinical Nurses in the Medical University of East Azarbaijan Province in 2014

Mohammade Arshadi Bostanabad ¹, Marzieh Abdolalipour ^{2,*}, Elnaz Asghari ³, Leila Nazari ⁴, Nafiseh Abdorrahmani ⁵, Kobra Abedini ⁶, Leili Zialame ⁷

¹ PhD in Nursing, Department of Pediatric Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran

² MSc in Neonatal Nursing, Nursing Management Research Committee, Alzahra Hospital, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran

³ PhD Student in Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Nursing Research Committee, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran

⁴ BSc in Nursing, Nursing Research Committee, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran

⁵ MSc in Nursing, Nursing Research Committee, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran

⁶ MSc in Nursing, Nursing Management Research Committee, Alzahra Hospital, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran

⁷ MSc Student in Nursing, Nursing Research Committee, Alzahra Hospital, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran

* Corresponding author: Marzieh Abdolalipour, MSc in Neonatal Nursing, Nursing Management Research Committee, Alzahra Hospital, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran. E-mail: m.abdolalipour80@gmail.com

Received: 20/01/2015

Accepted: 12/01/2016

Keywords:

Research Methodology

Knowledge

Nurse

Education

© 2016 Iranian Nursing Scientific Association

Abstract

Introduction: Nurses as biggest manpower in health care centers must have evidence-based practices; so, they need to have knowledge about principles of research methodology. According to the scarce attention of nurses to clinical researches, their training and continuing of education is necessary. The aim of this study was to determine the effect of research workshops on nurses' knowledge.

Methods: This quasi-experimental study was conducted on 90 personnel of Tabriz Medical University in East Azarbaijan province in 2014. Participants were trained in a two-day workshop for 12 hours, using slides and through teamwork. The knowledge of participants was measured before and after the course using a researcher-made questionnaire (the content validity of which was conducted and the reliability of which was approved). Data were analyzed by SPSS version 17 through descriptive statistics and paired t-test.

Results: The difference between mean scores of the pre-test and post-test was statistically significant, and the training course increased the personnel's knowledge about research methodology. Also, the score of knowledge was significantly correlated with gender and education.

Conclusions: Teaching research methodology in the form of workshop increased the knowledge level of nurses. Due to the importance of evidence-based practices and nurses' distance from research activities, more attention to continuing education and emphasis on research activities among this population is recommended.